

แนวทางส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชน
โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน บ้านหนองซอ
ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
Guidelines for Promoting Folk Performing Arts of Long Drum
for the Youths with Participation of Ban Nong Sor Community
in Hin Lek Fai Subdistrict in Hua Hin District
in Prachuap Khiri Khan Province

กนก ประทุมวินิจ*

Kanok Pratumwinich

นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Master of Arts Program Students, Development Strategy, Phetchaburi Rajabhat University

กิตตินันท์ บุญรอด**

Kittinun Boonrod

กอบกุล วิศิษฐ์สรศักดิ์***

Kobkul Visitsorasak

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย
Development Strategy, Phetchaburi Rajabhat University, Thailand

Email: kanokhuahin521@gmail.com

Received: October 10, 2022

Revised: January 11, 2023

Accepted: January 29, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาสภาพในอดีต ปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรคและอนาคต การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชนบ้านหนองซอ ตำบล หินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (๒) เสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนใน การส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชนบ้านหนองซอ ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กับกลุ่มเป้าหมาย ๗ กลุ่ม จำนวน ๒๑ คน ใช้กระบวนการ

* ดาบตำรวจกนก ประทุมวินิจ Pol. Sen. Sgt. Maj. Kanok Pratumwinich, นิสิตปริญญาโท สาขาวิชายุทธศาสตร์ การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี Master of Arts Thesis in Development Strategy Phetchaburi Rajabhat University

** ผศ.ดร.กิตตินันท์ บุญรอด Asst.Prof.Dr.Kittinun Boonrod

*** ผศ.ดร.กอบกุล วิศิษฐ์สรศักดิ์ Asst.Prof.Dr.Kobkul Visitsorasak, ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ Advisors Thesis

ระดมสมองด้วยเทคนิค A-I-C (Appreciation – Influence – Control) จากนั้นจึงนำข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน บ้านหนองซอ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (๑) ศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวบ้านหนองซอได้รับความนิยมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีครูภูมิปัญญาเป็นผู้ถ่ายทอดในอดีตลักษณะการแสดงเป็นแนวดั้งเดิมมีพิธีไหว้ครูให้ความเคารพเครื่องดนตรี ส่วนกลองยาวร่วมกันผลิตจากวัสดุในท้องถิ่น แต่ปัจจุบันผู้เล่นกลองยาวและครูภูมิปัญญาลดลง การแสดงเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ไม่มีรูปแบบแน่นอนเป็นไปตามความนิยมของผู้เล่น ปัญหา คือ เยาวชนที่เป็นผู้สืบทอดมีความสนใจน้อยลง และผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญามีจำนวนน้อยลง เพราะบางส่วนเป็นบุคคลสูงวัย มีปัญหาสุขภาพการประกอบอาชีพ การถ่ายทอดไม่น่าสนใจ เครื่องดนตรีขาดการจัดการที่เหมาะสม ขาดการบริหารงานกลุ่มที่มาจาก การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย อนาคตที่ต้องการคือ ให้เยาวชนมีความรู้เจตคติและทักษะการเล่นกลองยาว การถ่ายทอดที่มีประสิทธิภาพ มีการรวบรวมองค์ความรู้เรื่องกลองยาวของชุมชน การบริหารจัดการเครื่องดนตรีที่เป็นระบบและมีการดำเนินงานจากการมีส่วนร่วมของชุมชน (๒) แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชนบ้านหนองซอ มี ๗ แนวทาง คือ ๑) การจัดโครงสร้างการดำเนินงาน ๒) การส่งเสริมศักยภาพผู้ถ่ายทอดเพื่อการสอนที่มีคุณภาพ ๓) การส่งเสริมเยาวชนเพื่อการเรียนรู้ศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาว ๔) การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ๕) การพัฒนาอุปกรณ์เครื่องดนตรีเพื่อการเรียนรู้ ๖) การสร้างเครือข่ายการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาว และ ๗) การประเมินผลและรับผลประโยชน์

คำสำคัญ: ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน; กลองยาว; การมีส่วนร่วม; ชุมชน; จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Abstract

The research with the objectives to: (1) study the past and present conditions, problems, barriers, and the future of community participation in promoting the folk performing arts of long drum for the youths at Ban Nong Sor, Hin Lek Fai Sub-district, Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province, and (2) propose the guidelines for promoting community participation in promoting the folk performing arts of long drum for the youths in Ban Nong Sor, Hin Lek Fai Subdistrict, Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province. The qualitative research was applied in this study with the target group of 7 groups of 21 people, using the brainstorming process of A-I-C (Appreciation – Influence – Control) technique, and then using the information for synthesizing to be guidelines for promoting the folk performing arts of long drum for the youths with

participation of Ban Nong Sor community. The data were analyzed by using content analysis. (1) The folk performing arts of long drum of Ban Nong Sor had been popular from the past to the present, being transferred by a local wisdom teacher. In the past, the style of the show was traditional, with a ceremony to pay respect to the instruments. The long drums were made from locally available materials. But, nowadays, due to the fewer players and local wisdom teachers, the show had changed according to the changing time. There was no definite pattern depending on the popularity of the players. And, the problems were that the youths as the successors were less interested in learning, that there were not enough elderly experts with local wisdom because of their health problems and career, uninteresting method of teaching, and lack of proper instrument management and group management with all party participation. The desired future included the followings: the youths having knowledge, attitude, and skill in long drum performance, efficient teaching, the community compiling body of knowledge on long drum, systematic management of music instruments, and the community participating in operation. (2) There were seven guidelines for community participation in promoting the folk performing arts of long drum for the youths of Ban Nong Sor as follows: 1) organizing operational structure, 2) promoting the lecturers' potential for teaching with quality, 3) promoting the youths for learning the folk performing arts of long drum, 4) promoting learning skills, 5) developing musical instruments for learning, 6) creating a network for promoting folk performing arts of long drum, and 7) evaluating and receiving benefits.

Keywords: Folk performing arts; long drum; participation; community; Prachuapkhirkhan province

บทนำ

โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติทั้งทางวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจและการเมือง อันเป็นผลจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้คนไม่ว่าอยู่ส่วนใดก็สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารเชื่อมโยงถึงกัน และรับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง รวมถึงสังคมไทยที่เผชิญหน้ากับความหลากหลายวัฒนธรรมจากส่วนต่าง ๆ ของโลกแพร่กระจายเข้าสู่สังคมอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงไม่น้อยที่ดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรมภายนอกที่รับมาโดยมิได้ปรับหรือประยุกต์ให้เข้ากับภูมิปัญญาไทย

ดั้งเดิมที่มีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นที่เป็นอยู่ ผลกระทบนี้รวมถึงการเล่นพื้นบ้านกลองยาวที่เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดั้งเดิมก็ถูกละเลย ลดความสำคัญลงไป ดังเช่นในบางแห่งใช้ขบวนแห่ด้วยเครื่องเสียงขนาดใหญ่บรรเลงเพลงด้วยท่วงทำนอง จังหวะเร้าใจ มีหนุ่มสาววัยรุ่นมาเต้นประกอบด้วยการท่าที่มีตั้งแต่ธรรมดาจนถึงยั่วยุอารมณ์ทางเพศและบ้างก็นำไปสู่การทะเลาะวิวาทก็มี นอกจากการเล่นกลองยาวยังประสบปัญหาอีก เช่น เยาวชนที่มีความสนใจในการเล่นกลองยาว มีจำนวนลดน้อยลง การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเล่นกลองยาว องค์ความรู้จากการปลูกเสกกลองยาว ตลอดจนถึงกระบวนการผลิตกลองยาวที่มีคุณภาพจากผู้อาวุโสในท้องถิ่นมีน้อยลงซึ่งมีผลต่อการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมขาดหายไป ด้วยความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาไทยให้คงอยู่สืบต่อไป คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สาขาศิลปะการแสดง กรมส่งเสริมวัฒนธรรมจึงได้ให้ประกาศขึ้นทะเบียนกลองยาวให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สาขาศิลปะการแสดงตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ และมีผลบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน^๑

อนึ่ง จากการศึกษา บ้านหนองซอเป็นหมู่บ้านตั้งอยู่ในตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า นิยมการเล่นพื้นบ้านกลองยาวในชุมชนมาแต่ครั้งอดีต โดยแสดงในงานมงคล เช่น การแต่งงาน งานบุญฉลองถาวรวัตถุของวัดในพื้นที่ งานบวช งานประเพณีรื่นเริง เช่น งานสงกรานต์ เป็นต้น โดยมีปราชญ์ชาวบ้านในหมู่บ้านหลายคนที่มีความรู้ ประสบการณ์ด้านนี้เป็นผู้นำวงกลองยาวของหมู่บ้านและบ้างก็ร่วมกันถ่ายทอดความรู้และทักษะเกี่ยวกับกลองยาวแก่นักเรียนและเยาวชนในชุมชน โดยมีอุปกรณ์กลองยาวครบครันเก็บรักษาไว้ในวัดหนองซอ แต่มาภายหลังผู้รู้เกี่ยวกับกลองยาวหลายท่านเข้าสู่วัยชราไม่สะดวกในการเป็นผู้นำวงกลองยาว และผู้รู้ทั้งหลายท่านที่สูงอายุก็สิ้นอายุไปตามสภาพ ส่งผลให้การเล่นกลองยาวที่ได้รับความนิยมยาวนานก็ต้องสูญหายไปจากหมู่บ้าน ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจผู้คนในบ้านหนองซอส่วนใหญ่ ไปทำงานรับจ้างนอกพื้นที่ ทำให้ไม่มีเวลาว่างมาสนใจฝึกซ้อมกลองยาวของหมู่บ้าน ดังนั้น เมื่อมีงานในหมู่บ้านที่ต้องการใช้การเล่นกลองยาวมาร่วมแสดงก็ต้องว่าจ้างเจ้าของวงกลองยาวจากนอกพื้นที่มาจัดแสดงแทน และการถ่ายทอดสู่นักเรียนและเยาวชนก็ต้องชะงัก ยุติลงไปด้วย ตัวแทนในชุมชนหลายคน วงกลองยาวของหมู่บ้านที่มาจากการร่วมแรงกายและแรงใจ ซึ่งตั้งขึ้นมาแต่ครั้งอดีต จึงต้องการจะฟื้นฟูอนุรักษ์ให้อยู่คู่กับหมู่บ้านดังที่เคยเป็นมา และผู้วิจัยก็เป็นสมาชิกของชุมชนบ้านหนองซอแห่งนี้ ตระหนักถึงความสำคัญของกลองยาวที่เป็นวัฒนธรรมที่ล้ำค่าและต้องให้การเล่นกลองยาวคงอยู่กับหมู่บ้านหนองซอต่อไป ประกอบกับในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ ที่กล่าวว่ารัฐต้องอนุรักษ์ฟื้นฟูส่งเสริมภูมิปัญญา

^๑ วนิดา อินทรอำนวย, พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงานพัฒนากฎหมายสำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๑), หน้า ๘.

ท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ จัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสนับสนุนให้ชุมชนได้ใช้สิทธิ์และมีส่วนร่วมในการดำเนินการ^๒ ประกอบกับกรมส่งเสริมวัฒนธรรมได้ประกาศขึ้นทะเบียนกลองยาวให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชนชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหนองซอ ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพในอดีต ปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรคและอนาคตการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชนชนบ้านหนองซอ ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๒. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชนชนบ้านหนองซอ ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ศึกษาสภาพในอดีต ปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรคและอนาคตการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชน และเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชนชนบ้านหนองซอ ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมเพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหนองซอ หมู่ ๖ ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นผู้ให้ข้อมูลโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มเป้าหมาย ๗ กลุ่ม กลุ่มละ ๓ คน รวมจำนวน ๒๑ คน ซึ่งได้ระดมสมองด้วยเทคนิค A-I-C (Appreciation Influence Control) ประกอบด้วย (๑) ตัวแทนกลุ่มประชาชนชาวบ้าน ๓ คน (๒) ตัวแทนกรรมการหมู่บ้านหนองซอ ๓ คน (๓) ตัวแทนกรรมการวัดหนองซอ ๓ คน (๔) ตัวแทนชาวบ้าน ๓ คน (๕) ผู้ปกครองของเยาวชน ๓ คน (๖) ตัวแทนเยาวชน ๓ คน และ (๗) ตัวแทนข้าราชการในท้องถิ่น ๓ คน

^๒ ฉัตรกมล ปิยจารุพร, ชุดความรู้การปกป้องมรดกวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), ๒๕๖๒), หน้า ๑.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ แบบสนทนากลุ่มด้วยเทคนิค A-I-C (Appreciation Influence Control) ที่กำหนดประเด็นให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญร่วมกันคิดและเสนอคำตอบในประเด็นคำถาม จำนวน ๔ ข้อ คือ

๑. สภาพในอดีต ปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชน บ้านหนองซอ ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นอย่างไร
๒. ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชน บ้านหนองซอ ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ อะไร
๓. อนาคตของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชน บ้านหนองซอ ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรเป็นอย่างไร
๔. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชนบ้านหนองซอ ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นอย่างไร

การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยได้รวบรวมกระบวนการตามเทคนิค A-I-C กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๓ ระยะ A คือ Appreciation - ระยะ I = Influence ระยะ C คือ Control ข้อมูลที่ได้จากกระบวนการทั้ง ๓ นี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมสาระรายละเอียดทุกส่วนเพื่อนำไปสังเคราะห์เป็นแนวทางในการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชนบ้านหนองซอ ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้แบ่งเป็น ๓ ตอน คือ

๑. การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) เป็นการเรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ และบทสรุปที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจาก ๗ กลุ่ม กลุ่มละ ๓ คน รวมจำนวนทั้งหมด ๒๑ คน ซึ่งได้ระดมสมองด้วยเทคนิค A-I-C ประกอบด้วย (๑) ตัวแทนกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน ๓ คน (๒) ตัวแทนกรรมการหมู่บ้าน บ้านหนองซอ ๓ คน (๓) ตัวแทนกรรมการวัดหนองซอ ๓ คน (๔) ตัวแทนชาวบ้าน ๓ คน (๕) ผู้ปกครองเยาวชน ๓ คน (๖) ตัวแทนเยาวชน ๓ คน (๗) ตัวแทนข้าราชการในท้องถิ่น ๓ คน โดยลดทอนข้อมูลให้เหลือเพียงประเด็นสำคัญตามกรอบแนวคิดแนวทางส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชนบ้านหนองซอ ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในรูปแบบของการเขียนสรุปประเด็นต่าง ๆ ทั้งอดีต ปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรค แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ได้ความชัดเจนในการทำงานวิจัยครั้งนี้

๒. จัดระเบียบข้อมูล (Data Display) หลังจากกลทอนข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่ โดยการจำแนกข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่ละส่วน จำแนกตามประเด็นที่กำหนดเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ

๓. การหาข้อสรุปและตีความ (Conclusion Drawing and Verification) โดยทำการตรวจสอบความถูกต้องแบบสามเส้า โดยผู้วิจัยได้พิจารณาถึงความแตกต่างและความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากการจัดระเบียบข้อมูลแล้ว นำมาตีความเพื่อหาข้อสรุป ในรูปแบบการเขียนสรุปแนวคิดที่กำหนดในวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

๑. ผลการศึกษาสภาพอดีต ปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรคและอนาคตการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชน บ้านหนองซอ ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การละเล่นกลองยาวบ้านหนองซอ ในอดีตนิยมเล่นกันในเทศกาลต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ผู้เล่นมีใจรักการแสดงนี้ และเห็นประโยชน์ที่สร้างความสามัคคีของคนในชุมชน และสร้างความสนุกสนาน การละเล่นกลองยาวเป็นแนวนพื้นบ้านมีผู้ตีกลองยาว ผู้ร้องและรำ มีจังหวะและเสียงไพเราะ น่าฟัง และก่อนจะเล่นมีการไหว้ครู และเครื่องดนตรีกลองยาวที่ใช้มาจากผู้รู้ในชุมชนทำใช้เอง มีรูปลักษณะและเสียงที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ส่วนรายได้จากการละเล่นกลองยาว มีไม่มาก ส่วนใหญ่รู้จักกันจึงเล่นให้โดยไม่คิดค่าจ้าง ดังนั้น จึงยึดเป็นอาชีพหลักไม่ได้ ผู้ที่จะเล่นจะเป็นคนในหมู่บ้าน โดยมีวัดเป็นสถานที่เก็บอุปกรณ์ ส่วนโรงเรียนหรือชุมชนยังไม่มีการสอนกลองยาว ส่วนในปัจจุบัน การละเล่นกลองยาวยังได้รับความนิยมและเล่นในงานเทศกาลของชุมชน แต่ผู้เล่นมีลดน้อยลง เพราะต้องออกไปประกอบอาชีพนอกพื้นที่ ผู้เล่นบางครั้งก็ใช้คนนอกพื้นที่ที่รู้จักกันมาช่วยเล่น จังหวะการตีไม่แน่นอนแล้วแต่ความต้องการของเจ้าภาพ ถ้าเป็นวัยรุ่นคนรุ่นใหม่เข้ามาร่วมวง ก็จะเล่นเพลงสมัยใหม่มีจังหวะที่เร้าร้อน เสียงดัง และเร็ว ไม่มีระเบียบแบบแผนเหมือนอดีต เครื่องดนตรีกลองยาวปัจจุบันส่วนใหญ่ซื้อมาจากโรงงานเสียงจึงไม่เหมือนของดั้งเดิมที่ผลิตเอง ผู้นำเช่นเจ้าอาวาสวัดหนองซอเกรงกลองยาวจะสูญหายหรือแปรเปลี่ยนไปจึงพยายามร่วมกับทางโรงเรียน ชุมชน เข้ามาช่วยกันอนุรักษ์ พื้นฟู

ส่วนปัญหาและอุปสรรคการละเล่นกลองยาว จำแนกปัญหาได้ ๕ ด้าน คือ (๑) ปัญหานักเรียน/เยาวชน ไม่สนใจศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาว เป็นเพราะหลงใหลตามกระแสสมัยยุคใหม่ ขาดการกระตุ้นให้เห็นประโยชน์การละเล่นกลองยาว และขาดตัวแบบผู้มีชื่อเสียงนอกพื้นที่มาชี้แนะ การกระตุ้นให้สนใจใฝ่รู้ เป็นต้น (๒) ปัญหาผู้ถ่ายทอดการละเล่นพื้นบ้านกลองยาว มีไม่เพียงพอ บางเวลาจึงขาดผู้สอน ครูภูมิปัญญาที่มีอยู่สูงวัยมากขึ้น และบ้างต้องประกอบอาชีพ สอนได้ไม่เต็มที่ เป็นต้น (๓) ปัญหาการถ่ายทอดการละเล่นกลองยาว ขาดการจัดประสบการณ์เรียนรู้นอกสถานที่ที่จะเพิ่มพูนทักษะ ขาดการ

ประเมินผลการเรียนรู้ที่จะใช้ในการปรับปรุงการสอน เป็นต้น (๔) ด้านอุปกรณ์ดนตรีกลองยาวมีไม่เพียงพอการเล่น ขาดการดูแลอุปกรณ์ที่เป็นระบบ ขาดการอนุรักษ์สืบสานการทำกลองยาวที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เป็นต้น (๕) ปัญหาทางการบริหารจัดการด้านการเล่นพื้นบ้านกลองยาว ขาดโครงสร้างการบริหารจัดการการเล่นที่ชัดเจน ทำให้การทำงาน ไม่เป็นระบบ ไม่มีเครือข่าย ความร่วมมือนอกชุมชน เป็นต้น

ในด้านอนาคต การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาว บ้านหนองซอ คือ (๑) ด้านเยาวชน ต้องการให้มีเจตคติ ความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการเล่นพื้นบ้าน (๒) ด้านผู้ถ่ายทอด ต้องการให้มีการอบรมเทคนิคการสอนกลองยาวที่น่าสนใจ ต้องการให้มีการประเมินผลการเรียนการสอน (๓) ด้านวิธีการถ่ายทอด ต้องการให้มีแบบแผนการสอนที่มีสาระ ความรู้ที่เป็นแนวอนุรักษ์การเล่นพื้นบ้านกลองยาว ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านหนองซอและการสอนที่สามารถประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยได้อย่างเหมาะสม ต้องการเวทีการแสดงความสามารถของเยาวชนทั้งในและนอกชุมชน (๔) ในด้านอุปกรณ์ดนตรีวงกลองยาว ต้องการมีเครื่องดนตรีที่เพียงพอในการเล่น และมีกลองยาวที่มีรูปลักษณ์ และเสียงที่แสดงเอกลักษณ์ของวงกลองยาวของชุมชนบ้านหนองซอ และการดูแลรักษาเครื่องดนตรีที่เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ (๕) ด้านการบริหารจัดการวงดนตรีกลองยาว ต้องการให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวงกลองยาวของหมู่บ้านหนองซอ มีภาระงานและผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และให้ความสำคัญกับการประเมินผลการทำงานและแบ่งปันประโยชน์ร่วมกัน

๒. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชนบ้านหนองซอ ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปได้ดังนี้

จากการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชนบ้านหนองซอ ประกอบด้วย ๗ แนวทาง โดยเรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้ (๑) แนวทางการจัดโครงสร้างการดำเนินงาน (๒) แนวทางการส่งเสริมศักยภาพผู้ถ่ายทอดเพื่อการสอนที่มีคุณภาพ (๓) แนวทางการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการเรียนรู้ศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาว (๔) แนวทางการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ (๕) แนวทางการพัฒนาอุปกรณ์เครื่องดนตรีเพื่อการเรียนรู้ (๖) แนวทางการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมการแสดงพื้นบ้านกลองยาว (๗) แนวทางการประเมินผลและรับผลประโยชน์ และเมื่อนำทั้ง ๗ แนวทางนี้มาจำแนกตามแนวทางที่ทำได้ด้วยตนเอง มี ๔ แนวทาง ได้แก่ ๑) แนวทางการจัดโครงสร้างการดำเนินงาน ๒) แนวทางการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการเรียนรู้ศิลปะพื้นบ้านกลองยาว ๓) แนวทางการพัฒนาอุปกรณ์ เครื่องดนตรีเพื่อการเรียนรู้ และ ๔) แนวทางการประเมินผลและการรับผลประโยชน์ ส่วนแนวทางที่ต้องทำร่วมกับผู้อื่น คือ ๑) แนวทางการส่งเสริมศักยภาพผู้ถ่ายทอดความรู้เพื่อการสอนที่มีคุณภาพ ๒) แนวทางการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ และ ๓) แนวทางการสร้างเครือข่าย

ส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาว จากนั้นจึงนำแนวทางทั้ง ๗ ประการนี้ สู่การดำเนินงานโดยแต่ละแนวทางได้กำหนดเป้าหมาย วิธีดำเนินงานและปัจจัยที่ต้องใช้ในการดำเนินงาน

อภิปรายผลการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหนองซอ สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

๑. สภาพในอดีต ปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรคและอนาคตการมีการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหนองซอ ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จากการศึกษาสภาพอดีตปัจจุบัน ศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชน พบว่า วงกลองยาวเป็นที่นิยมเล่นกันในอดีต และปัจจุบันในงานเทศกาล ประเพณีต่าง ๆ เช่น ในงานสงกรานต์ งานแห่เทียนเข้าพรรษา โดยในอดีตมีการเล่นตามแบบดั้งเดิมหรือแบบโบราณแต่ปัจจุบัน เล่นด้วยการนำไปประยุกต์ กับเครื่องดนตรีสมัยใหม่ เช่น เครื่องดนตรีสากล ส่วนปัญหา อุปสรรค คือ ผู้ละเล่นต้องไปทำงานต่างพื้นที่เยาวชนคนรุ่นใหม่ไม่สนใจสืบทอด และผู้รู้มีความสามารถในท้องถิ่นหลายคนอยู่ในวัยสูงอายุ มีปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย และอนาคตที่ต้องการพัฒนาวงกลองยาวของหมู่บ้าน คือ การรักษาการเล่นกลองยาวแบบโบราณ ดั้งเดิม รักษาประเพณีการไหว้ครู เคารพเครื่องดนตรีที่ทำคุณประโยชน์และมีการเล่นกลองยาว โดยประยุกต์เข้ากับเครื่องดนตรีสมัยใหม่ให้เกิดความน่าสนใจเข้ากับยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การศึกษากลองยาวในสังคมและวัฒนธรรมชาวนครสวรรค์ ของพิเศษ ภัทรพงษ์^{๑)} กล่าวว่า การเล่นกลองยาวบรรเลงในเวลาที่เป็นเทศกาลพุทธศาสนาและงานรื่นเริงต่าง ๆ แต่ส่วนที่ต่างกัน คือ ดนตรีกลองยาวที่นครสวรรค์ มีการเล่นขยายกว้างขวางถึงในงานด้านการศึกษา งานด้านกีฬา และในอดีตได้แสดงเมื่อครั้งสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสต้นมณฑลนครสวรรค์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๙ และชาวนครสวรรค์มีคณะกลองยาวที่ใช้ผู้หญิงบรรเลงมาแล้วกว่า ๑๑๐ ปี แต่ที่หมู่บ้านหนองซอไม่มีการเล่นตามลักษณะข้างต้น ด้วยเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กและมีบริบททางสังคมแตกต่างจากจังหวัดนครสวรรค์ นอกจากนี้จากสภาพข้างต้นยังมีความสอดคล้องกับวิจัยเรื่องกลองยาวในวิถีวัฒนธรรมของชาววาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ของสิทธิศักดิ์ จำปาแดง^{๒)} ที่กล่าวว่า วงกลองยาวเป็นที่นิยมเล่นตั้งแต่ในอดีตเป็นแนวอนุรักษ์แบบดั้งเดิมและปัจจุบันมีการบรรเลงกลองยาวแบบประยุกต์ เข้ากับเครื่องดนตรี

^{๑)} พิเศษ ภัทรพงษ์, “การศึกษากลองยาวในสังคมและวัฒนธรรมชาวนครสวรรค์”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทสมส.), ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๐) : ๑๔-๒๗.

^{๒)} สิทธิศักดิ์ จำปาแดง, “กลองยาวในวิถีวัฒนธรรมของชาวอำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม”, วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๙๑-๑๐๙.

สากล เช่น กีตาร์ แซกโซโฟน และนิยมเล่นในงานเกี่ยวกับพุทธศาสนา และงานเทศกาลรื่นเริง อุปสรรคคือ ปัญหาผู้เล่นเป็นผู้สูงอายุ เด็กหรือเยาวชนไม่สนใจกลองยาว จึงเริ่มขาดผู้สืบทอด นอกจากนี้เมื่อเรียนจบไปศึกษาหรือทำงานที่อื่นทำให้ต้องยุติการเล่น สิ่งที่ต้องการเห็นในอนาคต คือ การผลิตกลองยาวในวิถีวัฒนธรรมเดิม และการถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ที่สนใจและการแสดงกลองยาวควรรักษาการตีแบบดั้งเดิมทั้งน้ำเสียงและจังหวะและการนำเครื่องดนตรีสากลมาผสมอย่างเหมาะสม แต่ส่วนที่แตกต่างกัน คือ วงกลองยาวของอำเภอวาปีปทุมมีโอกาสแสดงได้กว้างขวางหลากหลายเวทีกว่า โดยเฉพาะงานประเพณีออนซอนกลองยาวของชาววาปีของดีพื้นบ้านประจำปี ตั้งแต่ ปี ๒๕๔๑ - ๒๕๔๒ ซึ่งวงกลองยาวหมู่บ้านหนองซอยังไม่มีสิ่งเหล่านี้ แต่ก็ได้กำหนดขึ้นในอนาคตให้เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาวงกลองยาวของหมู่บ้าน โดยส่งเสริมให้มีการแข่งขัน และร่วมงานภายนอกหมู่บ้าน อนึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ของปราชญ์ชาวบ้านกรณีศึกษาวงกลองยาว อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ของธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ^๕ ที่กล่าวถึง ปัญหากลองยาว คือ การขาดผู้รับถ่ายทอด ดังนั้นจึงแก้ปัญหาโดยจัดให้มีการถ่ายทอด เพื่อการอนุรักษ์ให้แก่กลุ่มนักเรียน เยาวชน อนึ่ง การเรียนรู้ของผู้สนใจ เรื่อง กลองยาวในอดีตที่บ้านหนองซอ เรียนรู้โดยวิธี ครูพักลักจำ เช่นเดียวกับการวิจัยของ ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ ที่บุตรหลานของปราชญ์ชาวบ้านเรียนรู้ด้วยวิธีนี้เช่นกัน และยังสอดคล้องกันในอนาคตที่ต้องการ โดยควรมีการจัดการความรู้ ปราชญ์ชาวบ้านโดยดึงความรู้ที่ฝังลึกออกมาเป็นความรู้ที่ชัดแจ้ง เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาไว้และต้องการให้ความรู้แก่ปราชญ์ชาวบ้านด้านเทคนิคการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสนใจเรียนรู้กลองยาวได้สนุกสนานและต้องการให้จัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ของคนรุ่นหลังต่อไป

๒. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชน ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมศิลปะพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชนบ้านหนองซอ มี ๗ แนวทาง ได้แก่

๑) แนวทางการจัดโครงสร้างการดำเนินงานโดยมีเป้าหมายเพื่อกำหนดภาระงานหน้าที่ จัดวางตัวคณะทำงาน และงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ วิธีการต่าง ๆ ให้เหมาะสมซึ่งแนวทางนี้สอดคล้องกับวิจัยเรื่องแนวทางการสร้างเครือข่ายทางสังคมกรณีศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อยกระดับแรงงานไทยของฐากร ชัยสถาพร^๖ ที่กล่าวว่า การดำเนินงานเป็นกลุ่มหรือคณะจะต้องมีองค์ประกอบ ๕ ด้าน คือ

^๕ ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ, “การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน : กรณีศึกษาวงกลองยาว อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”, รายงานผลการวิจัย, (มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๓), หน้า ๑.

^๖ ฐากร ชัยสถาพร, “แนวทางการสร้างเครือข่ายทางสังคม กรณีศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อยกระดับคุณภาพแรงงานไทย”, รายงานการวิจัย, (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่น ๖๐, ๒๕๖๐), หน้า ๑๙-๒๐.

(๑) ต้องเลือกผู้นำกลุ่ม (๒) ต้องมีสมาชิกที่อยู่ภายใต้วัตถุประสงค์ของกลุ่ม (๓) ต้องมีกฎระเบียบ ข้อบังคับ เป็นบรรทัดฐานการทำงาน (๔) ต้องมีคณะกรรมการจัดกลุ่มเป็นบุคคลที่สมาชิกกลุ่มคัดเลือกแล้วว่า เหมาะสมเป็นตัวแทนกลุ่มเพื่อทำหน้าที่ในตำแหน่งที่กำหนดขึ้น เช่น ประธาน เลขานุการกลุ่มเพื่อกำหนด กิจกรรมของกลุ่มที่จะขับเคลื่อนออกไป และ (๕) ต้องมีทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการกลุ่ม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการดนตรีไทยสากลในประเทศไทย : กรณีศึกษาวงดนตรี เกษมศรีวงดนตรีคีตศิลป์และวงดนตรีสุภาภรณ์ ของอรธมพ วรวานิช^๗ ที่กล่าวว่า แนวทางวิธีการ บริหารจัดการวงดนตรีไทยสากล พบว่า ต้องมีการแบ่งหน้าที่ในการดำเนินงานฝ่ายต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับ ลักษณะงานและต้องการมีจัดวางตัวบุคลากรที่เหมาะสมกับหน้าที่ต้องมีแผนการดำเนินงานที่สอดคล้อง กับเป้าหมายมีการควบคุมประสานงาน ซึ่งในการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศิลปะกลองยาวฯ บ้านหนองซอกก็มีแนวปฏิบัติเหล่านี้

๒) แนวทางส่งเสริมศักยภาพผู้ถ่ายทอดเพื่อการสอนที่มีคุณภาพมีสอดคล้องกับการวิจัย เรื่อง ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน กรณีศึกษาวงกลองยาวอำเภอปราณบุรี จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ของ ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ^๘ ที่เสนอว่าควรให้ความรู้แก่ปราชญ์ชาวบ้านในด้านเทคนิค การสอนเพื่อทำให้ผู้เรียนสนใจเรื่องกลองยาว

๓) แนวทางการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการเรียนรู้ศิลปะพื้นบ้านกลองยาว โดยมีเป้าหมายเน้นให้ ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้กลองยาว ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเรื่องการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบการฝึกทักษะเรื่องการบรรเลงกลองยาวอีสานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๓ ของ ไกรฤกษ์ สัพโส^๙ ที่เน้นต้องให้เกิดผลในด้านความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะการตีกลองยาว และ มีความพึงพอใจของนักเรียนหรือเจตคติต่อการเรียนรู้ เรื่อง บรรเลงวงกลองยาวอีสานในทางที่ดีขึ้น

๔) ด้านแนวทางการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แก่เยาวชน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เยาวชนมีโอกาส แสดงความสามารถให้ชุมชนได้รับชมหลังจบการสอบทุกภาคการศึกษา หรือให้เยาวชนได้ร่วมแสดงกับ วงกลองยาวของผู้ใหญ่ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ อัลเบิร์ต บันดูรา^{๑๐} ที่เห็นว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการ สังเกต หรือการเลียนแบบและถือว่าการเรียนรู้ เป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม

^๗ อรธมพ วรวานิช, “การบริหารจัดการวงดนตรีไทยสากลในประเทศไทย : กรณีศึกษาวงดนตรีเกษมศรี วงดนตรี คีตศิลป์ และวงดนตรีสุภาภรณ์”, วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๘): ๓๖-๔๗.

^๘ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑.

^๙ ไกรฤกษ์ สัพโส, “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการฝึกทักษะเรื่องการบรรเลงงานกลองยาวอีสานของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา (มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๖๓), หน้า ๖๑

^{๑๐} Bandura, “Social Foundations of Thought and Action”, (New Jersey: Pentric-Hall, Inc., 1986), pp.18-21.

และในแนวทางข้างต้นนี้มีเป้าหมายอีกประการหนึ่งคือการส่งเสริม ให้จัดทำหลักสูตรเป็นหลักสูตรท้องถิ่นการสอนศิลปะการแสดงกลองยาวของบ้านหนองซอ เพื่อเป็นแนวทางการสอนแก่ครูภูมิปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่องดนตรีพื้นบ้านกลองยาว โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะการตีกลองยาวสำหรับนักเรียนกิจกรรมชุมชนดนตรีไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - มัธยมศึกษาปีที่ ๓ ของอรพิมพ์ ธงชัย^{๑๑} ได้สนับสนุนให้มีการพัฒนากลองยาวเป็นหลักสูตรท้องถิ่นโดยเห็นว่าการสอนจะต้องมีการวางแผนการสอน มีกระบวนการการสอนที่สอดคล้องกับแผน และมีการประเมินผลการสอน

๕) ในด้านแนวทางการพัฒนาอุปกรณ์ เครื่องดนตรี เพื่อการเรียนรู้โดยมีจุดประสงค์เพื่อรวบรวมองค์ความรู้การทำกลองยาวและซ่อมบำรุงกลองยาวและดูแลอุปกรณ์ดนตรีในวงกลองยาวบ้านหนองซอ ให้พร้อมใช้งานซึ่งส่วนนี้สอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง กลองยาวในวิถีวัฒนธรรมของชาวอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม ของสิทธิศักดิ์ จำปาแดง^{๑๒} ที่พบว่าได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาการพัฒนาองค์ความรู้เรื่องเครื่องดนตรีกลองยาวของชาวอำเภอลำทะเมนชัย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์และพัฒนาเครื่องดนตรีกลองยาวให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง

๖) แนวทางการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวบ้านหนองซอ ที่เสนอแนวทางการสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการแสดงพื้นบ้านกลองยาวของชุมชนโดยการเปิดพื้นที่กลองยาวไปแสดงภายนอกเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จัก ซึ่งในการวิจัยกลองยาวของชาวอำเภอลำทะเมนชัย ก็พบว่า กลองยาวประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง ก็เพราะมีเครือข่ายทางสังคมให้ความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน

๗) แนวทางด้าน การประเมินผลและรับผลประโยชน์ร่วมกันก็เป็นแนวทางหนึ่งในการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ อ.เมือง จ.นครสวรรค์ ของ ปัญญา เฉลียวชาติ ที่แบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น ๔ ด้าน คือ (๑) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (๒) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (๓) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน และ (๔) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ แต่มีสิ่งที่แตกต่างกันคือ ในงานวิจัยเรื่องการส่งเสริมกลองยาวบ้านหนองซอ ได้นำเอาการมีส่วนร่วมการประเมินรวมไว้ในข้อเดียวกับการรับผลประโยชน์ ทั้งนี้เพราะพิจารณาเห็นว่าขั้นตอนข้างต้นสามารถดำเนินการต่อเนื่องกันได้

^{๑๑} อรพิมพ์ ธงชัย, “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ดนตรีพื้นบ้านกลองยาว โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะการตีกลองยาว สำหรับนักเรียนกิจกรรมชุมชนดนตรีไทย”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=173091&bcat_id=16 [๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๕]

^{๑๒} สิทธิศักดิ์ จำปาแดง, “กลองยาวในวิถีวัฒนธรรมของชาวอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม”, วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๙๑-๑๐๙.

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยมีดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑.๑ ผู้นำและคณะกรรมการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชนบ้านหนองซอ เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น การคัดเลือกผู้นำต้องมาจากความเห็นชอบของทุกฝ่ายต้องเป็นผู้มีภาวะผู้นำสูง ใจกว้างและมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ

๑.๒ คณะกรรมการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาวสู่เยาวชน บ้านหนองซอ ต้องได้รับการคัดเลือกตัวแทนที่มาจากบุคคลทุกฝ่าย และต้องเป็นผู้ที่มีจิตอาสาสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้ มีความตั้งใจจริงที่จะขับเคลื่อนงานให้สำเร็จ ก้าวหน้าและยั่งยืน

๑.๓ ในการดำเนินงานการส่งเสริมศิลปะพื้นบ้านกลองยาวบ้านหนองซอสู่เยาวชนต้องใช้หลักการมีส่วนร่วมข้างต้นทั้ง ๔ ด้าน คือ การร่วมตัดสินใจ การร่วมวางแผน การร่วมดำเนินงานและการร่วมประเมินและแบ่งปันประโยชน์โดยการดำเนินการต้องไม่ละเลยด้านใดไป และต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใสและยุติธรรมให้เกียรติทุกฝ่าย

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ศึกษาวิจัยเรื่อง การละเล่นกลองยาวบ้านหนองซอ เพื่อพัฒนาเชิงธุรกิจสร้างรายได้แก่ชุมชน

๒.๒ ศึกษาวิจัยการละเล่นกลองยาวเปรียบเทียบกับการเล่นกลองยาวในภูมิภาคอื่น ๆ ของไทย หรือประเทศในกลุ่มอาเซียน เพื่อจะได้รับทราบการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมและเป็นแนวทางในการพัฒนางานกลองยาวให้มีความก้าวหน้าเชื่อมต่อกับภูมิภาคอื่น ๆ

๒.๓ ศึกษาวิจัยการละเล่นพื้นบ้านอื่น ๆ ในตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาต่อยอดให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในอนาคตในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านสุขภาพ

บรรณานุกรม

ไกรฤกษ์ สัพโส. “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการฝึกทักษะเรื่องการบรรเลงงานกลองยาวอีสานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓”. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๖๓.
ฉัตรกมล ปิยจารุพร. *ชุดความรู้การปกป้องมรดกวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), ๒๕๖๒.

ฐากร ชัยสถาพร. “แนวทางการสร้างเครือข่ายทางสังคม กรณีศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อยกระดับคุณภาพแรงงานไทย”. **รายงานการวิจัย**. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่น ๖๐, ๒๕๖๐.

ธัญชัช วิภักต์ภูมิประเทศ. “การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน : กรณีศึกษาวงกลองยาวอำเภอบางบาล จังหวัดพระจวบคีรีขันธ์”. **รายงานผลการวิจัย**. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๓.

พิเศษ ภัทรพงษ์. “การศึกษากลองยาวในสังคมและวัฒนธรรมชาวนครสวรรค์”. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.)**. ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๐) : ๑๔-๒๗.

วนิดา อินทรอำนวย. **พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงานพัฒนากฎหมายสำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๑.

สิทธิตักดิ์ จำปาแดง. “กลองยาวในวิถีวัฒนธรรมของชาวอำเภอบางบาล จังหวัดมหาสารคาม”. **วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑): ๙๑-๑๐๙.

อรรณพ วรวานิช. “การบริหารจัดการวงดนตรีไทยสากลในประเทศไทย : กรณีศึกษาวงดนตรีเกษมศรี วงดนตรีคีตศิลป์ และวงดนตรีสุภาภรณ์”. **วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ**. ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๘) : ๓๖-๔๗.

Bandura. “**Social Foundations of Thought and Action**”. New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1986.

อรพิมพ์ ธงไชย. “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ดนตรีพื้นบ้านกลองยาว โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะการตีกลองยาว สำหรับนักเรียนกิจกรรมชุมนุมดนตรีไทย”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=173091&bcat_id=16 [๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๕].